

Només un 17% dels graus universitaris tenen assignatures sobre gènere (i la meitat són optatives)

- Les noies es veuen a si mateixes inferiors als nois en assignatures de ciències
- La capacitat transformadora de l'enginyeria: una via per atreure més dones
- "S'ensenya una part de la ciència; les dones han estat esborrades de la història"

El més habitual és que els universitaris acabin la carrera sense adquirir una visió de gènere sobre els seus estudis. Només aquells a qui els interessa realment aprofundir en les desigualtats que pateixen les dones en el seu sector, o en el seu camp de coneixement, ho acaben fent. I és que més de la meitat de les assignatures universitàries sobre gènere, el 61%, són optatives. I això quan n'hi ha. Perquè només el 17% dels graus incorporen aquestes matèries als seus plans d'estudis.

“Tenim a bona part de l'alumnat que es titula sense saber res sobre el gènere dins la seva disciplina”, es lamenta la Tània Verge, professora i delegada del Rector per Igualtat de Gènere a la UPF i una de les autores de l'estudi La perspectiva de gènere en docència i recerca a les universitats de la Xarxa Vives, una associació que aixopluga 16 universitats de Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears i Andorra. La realitat de les facultats encara és lluny del que estipula la legislació, almenys a Catalunya, que exigeix la “introducció de la perspectiva de gènere” als currículums de graus i postgraus. D'aquests últims, només un 7% incorpora matèries de gènere.

Més enllà de la mitjana, hi ha universitats més conscienciades que d'altres. Entre les que compten amb més graus on s'hi contempla la perspectiva de gènere hi ha la Universitat Rovira i Virgili (32%), la Pompeu Fabra (29%) i la Jaume I de Castelló (28%). Entre les que menys, hi hauria la UVic (3%), la Universitat de Girona (11%) o la UOC (12%). També es dona el cas d'universitats amb un percentatge més elevat, com la Universitat de Lleida (18%), però que després tenen el 100% d'aquestes assignatures com a matèria optativa per als seus estudiants.

“El fet de que siguin optatives genera un biaix de selecció”, observa Verge. És a dir, que els qui acaben escollint aquestes assignatures són els qui ja d'entrada estan més sensibilitzats amb les desigualtats de gènere. Segons aquesta investigadora, els alumnes no haurien de tenir la possibilitat d'esquivar aquesta formació.

Estem parlant, per exemple, d'assignatures per aprendre sobre polítiques de gènere a Ciències Polítiques, sobre el gènere i el sistema penal, en els graus de Criminologia, o sobre els protocols i plans d'igualtat en els estudis de Relacions Laborals. La mirada de gènere aplicada a cada carrera. Una mirada molt més present en els graus de ciències

socials i humanitats que en els científico-tecnològics. “Això és una constant”, sosté Verge. “Té a veure amb que en el camp de les ciències socials fa més temps que es treballa el concepte de gènere com a construcció social; en d’altres disciplines costa més d’entrar-hi”, valora. El problema no és menor per als estudis científics, sobretot tenint en compte que en graus com les enginyeries informàtiques o de telecomunicacions les proporcions d’estudiants dones és d’una de cada deu alumnes.

Assignatures o continguts transversals?

¿Però la presa de consciència sobre el paper de les dones en la història d’un camp del saber, o sobre la seva implicació en la recerca, haurien de fiar-se a una única assignatura? ¿Encara que fos obligatòria? ¿La de gènere no hauria de ser més aviat una perspectiva que compartissin de forma global tots els professors a les seves classes? “Les lleis d’igualtat parlen d’una estratègia dual: que la perspectiva de gènere sigui transversal en el conjunt de l’oferta d’assignatures, per evitar invisibilitzacions de dones, però també assignatures específiques per cobrir llacunes més àmplies”, valora Verge. A falta de més indicadors, segons l’estudi la permeabilització d’aquesta perspectiva en el conjunt de les matèries és “baix”.

Tot i que el diagnòstic pot ser descoratjador, l’informe també recull les bones pràctiques de les universitats a l’hora de fomentar la perspectiva de gènere en la docència. Des de la formació del professorat novell (a la Jaume I de Castelló han de passar un curs obligatori sobre docència universitària i perspectiva de gènere), fins a als mapes de competències transversals que algunes facultats elaboren per a incorporar en diferents estudis. Però segurament una de les principals millores en aquest camp és la incorporació de la perspectiva de gènere en els incentius institucionals: a l’hora d’avaluar la docència, la recerca, les subvencions o els premis.

“Les facultats pioneres [en aquesta perspectiva] podrien rebre més recursos econòmics i el reconeixement al professorat podria materialitzar-se, com ja fan vàries universitats, en una puntuació específica en les avaluacions”, tant les internes com les d’agències de qualitat, segons l’informe, que també encoratja a promoure estudis i premis sobre gènere. Això sí, que no sempre recaiguin en les Unitats d’Igualtat de les universitats, perquè sovint, segons Verge, es troben saturades amb tasques d’assessorament i acompanyament, per a les quals han estat dissenyades.

On són les dones “honoris causa”?

L’estudi publicat per la Xarxa Vives fa una radiografia de la perspectiva de gènere en docència i recerca a les universitats que en formen part. Algunes de les dades posa de manifest ja eren bastant conegudes: és el cas de la poca presència de dones en els càrrecs de responsabilitat de les universitats. Que només hi hagi una dona rectora –Margarida Arboix, de la UAB– és simptomàtic, però és que la presència femenina en la coordinació dels programes de doctorat és, per exemple, del 33%. Només la UdG, la UAB i la URV compleixen amb la paritat en aquest àmbit.

Però on també es troben a faltar les dones és en els espais de reconeixement a la seva trajectòria professional. És el cas dels atorgaments dels honoris causa –títols honorífics que les universitats lliuren a personalitats i eminències– o de les invitacions a fer les lliçons inaugurals dels cursos acadèmics. En l’última dècada, només el 20% dels honoris causa han estat dones. Qui més s’apropa a la paritat en aquest capítol és la UOC (33%). I només el 28% de les inauguracions de cursos acadèmics han anat a càrrec de dones.